

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീമാൻ വേംകടനാഥാർയഃ കവിതാർക്കികകേസരീ |

വേദാന്താചാർയവർയോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ||

ശ്രീരംഗനാഥപാദുകാസഹസ്രം

|| സഞ്ചാരപദ്ധതിഃ ഏകാദശീ ||

*This document\* has been prepared by*

***Sunder Kidambi***

*with the blessings of*

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

**His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam***

---

\*This was typeset using skt and T<sub>E</sub>X for Malayalam.

ശ്രീഃ  
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ  
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

## || സഞ്ചാരപദ്ധതിഃ ഏകാദശീ ||

ശ്രീമാൻ വേംകടനാഥാർയഃ കവിതാർക്കികകേസരീ |  
വേദാന്താചാർയവർയോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ||

അഗ്രതസ്തേ ഗമിഷ്യാമി മൃദ്നന്തീ കുശകണ്ടകാൻ |  
ഇതി സീതാഽപി യദ്യുത്തിമിയേഷ പ്രണമാമി താം || 11.1 ||

ശരദഃ ശതമംബ! പാദുകേ! സ്യാം  
സമയാഹുതപിതാമഹസ്തുതാനി |  
മണിമണ്ടപികാസു രംഗഭർത്തുഃ  
ത്വദധീനാനി ഗതാഗതാനി പശ്യൻ || 11.2 ||

ത്വദധീനപരിക്രമോ മുകുന്ദഃ  
തദധീനസ്തവ പാദുകേ! വിഹാരഃ |  
ഇതരേതരപാരതന്ദ്യമിത്ഥം  
യുവയോഃ സിദ്ധമനന്യതന്ത്രഭൂമേനാഃ || 11.3 ||

രജസാ തമസാ ച ദുഷ്ടസത്ത്വേ  
ഗഹനേ ചേതസി മാമകേ മുകുന്ദഃ |  
ഉചിതം മൃഗയാവിഹാരമിച്ഛൻ  
ഭവതീമാദ്യുത പാദുകേ! പദാഭ്യാം || 11.4 ||

ക്ഷമയാ ജഗതാമപി ത്രയാണാം  
അവനേ ദേവി! പദാവനി! ത്വയൈവ |  
അഭിഗമ്യതമോഽപി സംശ്രിതാനാം  
അഭിഗന്താ ഭവതി സ്വയം മുകുന്ദഃ || 11.5 ||

ശിരസാ ഭവതീം ദധാതി കശ്ചിത്  
വിധൃതഃ കോഽപി പദസ്പൃശാ ഭവത്യാ |

ഉഭയോർമ്മധുവൈരിപാദരക്ഷേ!
ത്വദധീനാം ഗതിമാമനന്തി സന്തഃ || 11.6 ||

സ്പൃശതഃ ശിരസാ പദേന ച ത്വാം
ഗതിമുദ്രിശ്യ മുകുന്ദപാദുകേ! ഭൗ |
അവരോഹതി പശ്ചിമഃ പദാത് സ്വാത്
അധിരോഹത്യനഘസ്തദേവ പൂർവ്വഃ || 11.7 ||

സമയേഷപദിശ്യ ജൈത്രയാത്രാം
വിവിധാന്തഃപുരവാഗുരാവൃതീതഃ |
നിയതം മണിപാദുകേ! ഭവത്യാ
രമതേ വർത്തനി രംഗസാർവ്വഭൗമഃ || 11.8 ||

നിജസംഹനനപ്രസക്തലാസ്യം
ചരതി ത്വാമധിരുഹ്യ രംഗനാഥഃ |
പദരക്ഷിണി! പാവനത്വമാസ്താം
രസികാസ്വാദമതഃ പരം ന വിദ്മഃ || 11.9 ||

പദയോരനയോഃ പരസ്യ പുംസഃ
ത്വദനുഗ്രാഹ്യവിഹാരപദ്ധതേർവ്വാ |
ശിരസോ മണിപാദുകേ! ശ്രുതീനാം
മനസോ വാ മമ ഭൂഷണം ത്വമേകാ || 11.10 ||

ക്യപയാ മധുവൈരിപാദരക്ഷേ!
കഠിനേ ചേതസി മാമകേ വിഹർത്തും |
മകുടേഷു ദിവൗകസാം വിധത്തേ
ഭവതീ രത്നവിസംസ്ഥുലേഷു യോഗ്യാം || 11.11 ||

ചരണദ്വയമർഭകസ്യ ശൗരേഃ
ശരഭംഭോരുഹചാതുരീധുരീണം |
ശക്ടാസുരതാഡനേഫി ഗുപ്തം
തവ ശക്ത്യാ കില പാദുകേ! തദാസീത് || 11.12 ||

ഉത്തസ്ഥുഷോ രംഗശയസ്യ ശേഷാത്  
 ആസ്ഥാനസിംഹാസനമാരുരുകേഷാഃ |  
 മധ്യേനിശാന്തം മണിപാദുകേ! ത്യാം  
 ലീലാപദന്യാസസഖീം പ്രപദ്യേ || 11.13 ||

പ്രാപ്താധികാരാഃ പതയഃ പ്രജാനാം  
 ഉത്തംസിതാമുത്തമപാദുകേ! ത്യാം |  
 രംഗേശിതൂഃ സ്വൈരവിഹാരകാലേ  
 സംയോജയന്ത്യംപ്രിസരോജയുഗ്മേ || 11.14 ||

ത്വയാഽനുബദ്ധാം മണിപാദരക്ഷേ  
 ലീലാഗതിം രംഗശയസ്യ പുംസഃ |  
 നിശാമയന്തോ ന പുനർഭജന്തേ  
 സംസാരകാന്താരഗതാഗതാനി || 11.15 ||

വ്യുഹാനുപൂർവ്വീരുചിരാൻ വിഹാരാൻ  
 പാദക്രമേണ പ്രതിപദ്യമാനാ |  
 ബിഭർഷി നിത്യം മണിപാദുകേ! ത്യാം  
 മുരഭിഷോ മുർത്തിരിവ ശ്രിലോകീം || 11.16 ||

പദേഷു മനേഷു മഹത്വപി ത്യാം  
 നീരന്ദ്രസംശ്ലേഷവതീ മുരാദഃ |  
 പ്രത്യായനാർത്ഥം കില പാദുകേ! നഃ  
 സ്വാഭാവികം ദർശയസി പ്രഭാവം || 11.17 ||

കൃപാവിശേഷാത് ക്ഷമയാ സമേതാം  
 പ്രവർത്തമാനാം ജഗതോ വിഭൃത്യൈ |  
 അവൈമി നിത്യം മണിപാദുകേ! ത്യാം  
 ആകസ്മികീം രംഗപതേഃ പ്രസത്തിം || 11.18 ||

ഉപാഗതാനാമുപതാപശാന്തൈ  
 സുഖാവഗാഹാം ഗതിമുദ്വഹന്തീം |

പശ്യന്തി ശൗരേഃ പദവാഹിനീം ത്യാം  
നിമേനഷു തുംഗേഷു ച നിർവ്വിശേഷാം || 11.19 ||

സഹ പ്രയാതാ സതതം പ്രയാണേ  
പ്രാപ്താസനേ സംശ്രിതപാദപീഠാ |  
അലംഘനീയാ സഹജേന ഭൂമ്നാ  
ഹായേവ ശൗരേർമ്മണിപാദുകേ! ത്വം || 11.20 ||

പദസ്പൃശാ രംഗപതിർഭവത്യാ  
വിചക്രമേ വിശ്വമിദം ക്ഷണേന |  
തദസ്യ മന്യേ മണിപാദരക്ഷേ!  
ത്വയൈവ വിഖ്യാതമുരുകൃമത്വം || 11.21 ||

സഞ്ചാരയന്തീ പദമമ്പതിഷ്ഠഃ  
സഹായകൃത്യം മണിപാദരക്ഷേ! |  
മാതസ്ത്വമേകാ മനുവംശഗോപ്തൂഃ  
ഗോപായതോ ഗൗതമധർമ്മദാരാൻ || 11.22 ||

ത്വത്തസ്ത്രിവിഷ്ടപചരാനസപതയിഷ്യൻ  
ആരുഹ്യ താർക്ഷ്യമവരുഹ്യ ച തത്ക്ഷണേന |  
ശുദ്ധാന്തഭൂമിഷു പുനർമ്മണിപാദരക്ഷേ!  
വിശ്രാമ്യതി ത്വയി വിഹാരവശേന ശൗരിഃ || 11.23 ||

വിക്രമ്യ ഭൂമിമഖിലാം ബലിനാ പ്രദിഷ്ടാം  
ദേവേ പദാവനി! ദിവം പരിമാതുകാമേ |  
ആസീദതോ ദിനകരസ്യ കരോപതാപാത്  
സംരക്ഷിതും പദസരോജമുപർയഭൂസ്ത്വം || 11.24 ||

ത്വത്സംഗമാന്നനു സകൃദിധിസംപ്രയുക്താ  
ശുദ്ധിം പരാമധിജഗാമ ശിവത്വഹേതും |  
രംഗാധിരാജപദരക്ഷിണി! കീഭൃശീ സാ  
ഗംഗാ ബഭൂവ ഭവദീയഗതാഗതേന || 11.25 ||

വൃദ്ധിം ഗവാം ജനയിതും ഭജതാ വിഹാരാൻ  
 കൃഷ്ണേന രംഗരസികേന കൃതാശ്രയായാഃ |  
 സഞ്ചാരതസ്ത്വ തദാ മണിപാദരക്ഷേഃ!  
 ബൃന്ദാവനം സപദി നന്ദനതുല്യമാസീത് || 11.26 ||

മാതഃ! ശ്രയീമയതയാ ചരണപ്രമാണേ  
 ഭേ വിക്രമേഷു വിവിധേഷു സഹായഭൂതേ |  
 നാഥസ്യ സാധുപരിരക്ഷണകർമ്മണി ത്വം  
 ഭുഷ്കൃദിനാശനദശാസു വിഹംഗരാജഃ || 11.27 ||

പാദാവനി! ക്വചന വിക്രമണേ ഭുജാനാം  
 പഞ്ചായുധീ കരരുഹൈർഭജതേ വികൽപം |  
 നിത്യം ത്വമേവ നിയതാ പദയോർമ്മുരാരേഃ  
 തേനാസി നൂനമവികൽപസമാധിയോഗ്യാ || 11.28 ||

അക്ഷേത്രവിദ്ഭിരധിഗന്തുമശക്യവൃത്തിഃ  
 മാതസ്ത്വയാ നിരവധിർന്നിധിരപ്രമേയഃ |  
 രഥ്യാന്തരേഷു ചരണാവനി! രംഗസംഗീ  
 വാത്സല്യനിഷ്ണമനസാ ജനസാത് കൃതോഽസൗ || 11.29 ||

സംപദ്യതേ സമുചിതം ക്രമമാശ്രയന്ത്യാ  
 സഭർമ്മനാ ഭഗവതോഽപി ഗതിർഭവത്യാ |  
 ഈഷ്ടേ പദാവനി! പുനഃ ക ഇവേതരേഷാം  
 വ്യാവർത്തനസ്യ വിഷമാദപഥപ്രചാരാത് || 11.30 ||

രംഗേശ്വരേണ സഹ ലാസ്യവിശേഷഭാജോ  
 ലീലോചിതേഷു തവ രത്നശിലാതലേഷു |  
 മധ്യേ സ്ഥിതാനി കതിചിന്മണിപാദരക്ഷേഃ!  
 സഭ്യാൻ വിശേഷമനുയോക്തുമിതി പ്രതീമഃ || 11.31 ||

നിത്യം പദാവനി! നിവേശ്യ പദം ഭവത്യാം  
 നിഷ്പന്ദകൽപപരിമേയപരിച്ഛദാനി |

ശൃങ്ഗാരശീതളതരാണി ഭവന്തി കാലേ  
രംഗേശ്വരസ്യ ലലിതാനി ഗതാഗതാനി || 11.32 ||

ഭോഗാർച്ചനാനി കൃതിഭിഃ പരികൽപിതാനി  
പ്രീത്യൈവ രംഗന്യപതിഃ പ്രതിപദ്യമാനഃ |  
പശ്യന്തു നിത്യമിതരേഷു പരിച്ഛരദേഷു  
പ്രത്യാസനം ഭജതി കാഞ്ചനപാദുകേ! ത്യാം || 11.33 ||

അന്തസ്തൃതീയനയനൈഃ സ്വയമുത്തമാംഗൈഃ  
ആവിർഭവിഷ്യദതിരിക്തമുഖാംബുജൈർവ്വാ |  
ന്യസ്യന്തി രംഗരസികസ്യ വിഹാരകാലേ  
വാരക്രമേണ കൃതിനോ മണിപാദുകേ! ത്യാം || 11.34 ||

രംഗേശ്വരേ സമധിരുഡവിഹംഗരാജേ  
മാതംഗരാജവിധൂതാം മണിപാദുകേ! ത്യാം |  
അന്വാസതേ വിധൂതചാരുസിതാതപത്രാഃ  
സ്വർഗ്ഗൗകസഃ സുഭഗചാമരലോലഹസ്താഃ || 11.35 ||

വിഷ്ണോഃ പദം ഗതിവശാദപരിത്യജന്തീം  
ലോകേഷു നിത്യവിഷമേഷു സമപ്രചാരം |  
അന്വേതുമർഹതി ധൂതാമഖിലൈഃ സുരൈഃ  
ഗംഗാ കഥം നു ഗരുഡധ്വജപാദുകേ! ത്യാം || 11.36 ||

ഭിക്ഷാമപേക്ഷ്യ ദനുജേന്ദ്രഗൃഹം പ്രയാതൃഃ  
ഗുപ്തൈ ഗവാം വിഹരതോ വഹതശ്ച ദൃത്യം |  
തത്താദ്യശാനി ചരണാവനി! രംഗഭർത്തുഃ  
ത്വത്സംഗമേന സുഭഗാനി വിചേഷ്ടിതാനി || 11.37 ||

നിർവ്വൃജ്യമാനനവതാളലയപ്രഥിമ്നാ  
നിർയന്ത്രണേന നിജസഞ്ചരണക്രമേണ |  
മൃദ്നാസി രംഗന്യപതേർമ്മണിപാദുകേ! ത്യാം  
ദുഃഖാത്മകാൻ പ്രണമതാം ദുരിതപ്രരോഹാൻ || 11.38 ||

നിത്യം യ ഏവ ജഗതോ മണിപാദരക്ഷേ!  
 സത്താസ്ഥിതിപ്രയതനേഷു പരം നിദാനം |  
 സോഽപി സ്വതന്ത്രചരിതസ്ത്വദധീനവൃത്തിഃ  
 കാ വാ കഥാ തദിതരേഷു മിതമ്പചേഷു || 11.39 ||

നിർവ്വിഷ്ടനാഗശയനേന പരേണ പുംസാ  
 നൃസ്തേ പദേ ത്വയി പദാവനി! ലോകഹേതോഃ |  
 സ്വർഗ്ഗൗകസാം ത്വദനുധാവനതത്പരാണാം  
 സദ്യഃ പദാനി വിപദാമപദം ഭവന്തി || 11.40 ||

ശരദുപഗമകാലേ സന്ത്യജൻ യോഗനിദ്രാം  
 ശരണമുപഗതാനാം ത്രാണഹേതോഃ പ്രയാസ്യൻ |  
 ജലധിദുഹിതൂരംകാന്മന്ദമാദായ ദേവി!  
 ത്വയി ഖലു നിദധാതി സ്വം പദം രംഗനാഥഃ || 11.41 ||

സ്പൃശസി പദസരോജം പാദുകേ! നിർവ്വിഘ്നാതം  
 പ്രവിശസി ച സമസ്താം ദേവി! ശുദ്ധാന്തകക്ഷ്യാം |  
 അപരമപി മുരാദേഃ പൂർവ്വമാഭീരകന്യാ-  
 സ്വഭിസരണവിധീനാമഗ്രിമാ സാക്ഷിണീ ത്വം || 11.42 ||

പ്രതിഭവനമനന്യേ പാദുകേ! ത്വത്പ്രഭാവാത്  
 വിവിധവപുഷി ദേവേ വിഭ്രമദ്യുതകാലേ |  
 അഭിലഷിതസപതീഗേഹയാത്രാവിഘ്നാതം  
 ഗൃഹയതി രഹസി ത്വാം ഷോഡശസ്ത്രീസഹസ്രം || 11.43 ||

തടഭൂവി യമുനായാശ്ചരണവൃത്തൗ മുകുന്ദേ  
 മുഹൂരധിഗമഹേതോർമ്മുഹ്യതാം യൗവതാനാം |  
 ശമയിതുമലമാസീച്ഛരംഖചക്രാദിചിഹ്നാ  
 പ്രതിപദവിചികിത്സാം പാദുകേ! പദ്ധതിസ്തേ || 11.44 ||

അധിഗതബഹുശാഖാൻ മഞ്ജുവാചഃ ശുകാഭീൻ  
 സരസിജനിലയായാഃ പ്രീതയേ സംഗ്രഹീതും |

പ്രകടിതഗുണജാലം പാദുകേ! രംഗബന്ധോഃ  
ഉപനിഷദടവീഷു ക്രീഡിതം ത്വത്സനാഥം || 11.45 ||

മുനിപരിഷദി ഗീതം ഗൗതമീരക്ഷണം തേ  
മുഹൂരനുകലയന്തോ മഞ്ജുവാചഃ ശകുന്താഃ |  
ഉഷസി നിജകുലായാദുത്ഥിതാ ദണ്ഡകേഷു  
സ്വയമപി പദരക്ഷേ! സ്വൈരമാമ്രേഡയന്തി || 11.46 ||

യമനിയമവിശുദ്ധൈർയം ന പശ്യന്തി ചിത്തൈഃ  
ശ്രുതിഷു ചുളുകമാത്രം ദൃശ്യതേ യസ്യ ഭൂമാ |  
സുലഭനിഖിലഭാവം മാംസദ്യഷ്ടേർജ്ജുനസ്യ  
സ്വയമുപഹരസി ത്വം പാദുകേ! തം പുമാംസം || 11.47 ||

നിധിമിവ നിരപായം ത്വാനാദൃത്യ മോഹാൽ  
അഹമിഹ മമ ദോഷം ഭാവയൻ ക്ഷുദ്രമർത്ഥം |  
മയി സതി കരുണായാഃ പൂർണ്ണപാത്രേ ത്വയാ കിം  
പരമുപഗമനീയഃ പാദുകേ! രംഗനാഥഃ || 11.48 ||

കമപി കനകസിന്ധോഃ സൈകതേ സഞ്ചരന്തം  
കലശജലധികന്യാമേദിനീദത്തഹസ്തം |  
അനിശമനുഭവേയം പാദുകേ! ത്വയ്യധീനം  
സുചരിതപരിപാകം സൂരിഭിഃ സേവനീയം || 11.49 ||

പരിസരമുപയാതാ പാദുകേ! പശ്യ മാതഃ  
കരണവിലയവേദാൽ കാന്ദിശീകേ വിവേകേ |  
പുരുഷമുപനയന്തീ പുണ്ഡരീകാക്ഷമഗ്രേ  
പുനരുദരനിവാസക്ലേശവിച്ഛേദനം നഃ || 11.50 ||

സാ മേ ഭൂയാൽ സപദി ഭവതീ പാദുകേ! താപശാന്തൈ  
യാമാരുഡോ ദിവമിവ ശുഭൈഃ സേവ്യമാനോ മരുദ്ഭിഃ |  
സൗദാമന്യാ സഹ കമലയാ സഹ്യജ്യാവൃദ്ധിഹേതുഃ  
കാലേ കാലേ ചരതി കരുണാവർഷകഃ കൃഷ്ണമേഘഃ || 11.51 ||

സത്യോല്ലോകാത് സകലമഹിതാത് സ്ഥാനതോ വാ രഘുണാം  
 ശങ്കേ മാതഃ! സമധികഗുണം സൈകതം സഹ്യജായാഃ |  
 പൂർവ്വംപൂർവ്വം ചിരപരിചിതം പാദുകേ! യത് ത്യജന്ത്യാ  
 നീതോ നാഥസ്തദിദമിതരനീയതേ ന ത്വയാഽസൗ || 11.52 ||

അഗ്രേ ദേവി! ത്വയി സുമനസാമഗ്രിമൈരന്തരംഗൈഃ  
 വിന്യസ്തായാം വിനയഗരിമാവർജ്ജിതാദുത്തമാംഗാത് |  
 ദന്തേ പാദം ദരമുകുളിതം ത്വത്പ്രഭാവതിശംകീ  
 ദേവഃ ശ്രീമാൻ ദനുജമഥനോ ജൈത്രയാത്രാസ്വനന്യഃ || 11.53 ||

പൗരോദന്താൻ പരികലയിതും പാദുകേ! സഞ്ചരിഷ്ണോഃ  
 വൃക്താവൃക്താ വശികവിശിഖാവർത്തിനീ രംഗഭർത്തുഃ |  
 വേലാതീതശ്രുതിപരിമളൈർവൃക്തിമദ്യേതി കാല്യേ  
 വിന്യാസൈസ്തേ വിബുധപരിഷന്മുളിവിന്യാസദ്യുശ്ശൈഃ || 11.54 ||

ആസംസ്കാരാത് ദിജപരിഷദാ നിത്യമദ്യസ്യമാനാ  
 ശ്രേയോഹേതുഃ ശിരസി ജഗതഃ സ്ഥായിനീ സ്വേന ഭൂമ്നാ |  
 രംഗാധീശേ സ്വയമുദയിനി ക്ഷേപ്തുമന്ധം തമിസ്രം  
 ഗായത്രീവ ത്രിചതുരപദാ ഗണ്യസേ പാദുകേ! ത്വം || 11.55 ||

ഭവതീം പരസ്യ പുരുഷസ്യ രംഗിണോ  
 മഹിമാനമേവ മണിപാദു! മന്മഹേ |  
 കഥമന്യഥാ സ്വമഹിമപ്രതിഷ്ഠിതഃ  
 പ്രതിതിഷ്ഠന്തി ത്വയി പദാത്പദം പ്രഭുഃ || 11.56 ||

തിഥിരഷ്ടമീ യദവതാരവൈഭവാത്  
 പ്രഥമാ തിഥിസ്ത്രിജഗതാമജായത |  
 മണിപാദുകേ! തമുപനീയ വീഥികാസു  
 അതിഥീകരോഷി തദനന്യചക്ഷുഷാം || 11.57 ||

അപാരപ്രഖ്യാതേരശരണശരണ്യത്വയശസാ  
 നന്നു ത്വം രംഗേന്ദോശ്ചരണകമലസ്യാപി ശരണം |

യയാ ലഭ്യഃ പംഗുപ്രഭൃതിഭിരസൗ രംഗനഗര-  
പ്രതോളീപർയന്തേ നിധിരനഘവാചാം നിരവധിഃ || 11.58 ||

തത്തദ്ധാസഗൃഹാംഗണപ്രണയിനഃ ശ്രീരംഗശൃങ്ഗാരിണോ  
വാല്മുദ്യാദവിഭക്തമന്മരഗതിസ്ത്വം മേ ഗതിഃ പാദുകേ! |  
ലീലാപംകജഹല്ലുകോത് പലഗളന്മാധീകസേകോത്ഥിതാ  
യത്രാമോദവികൽപനാ വിവൃണ്യുതേ ശുദ്ധാന്തവാദക്രമം || 11.59 ||

സംഭവതു പാദരക്ഷേപ! സത്യസുപർണ്ണാദിരൗപവാഹ്യഗണം |  
യാത്രാസു രംഗഭർത്തുഃ പ്രഥമപരിസ്പന്ദകാരണം ഭവതീ || 11.60 ||

|| ഇതി ശ്രീപാദുകാസഹസ്രേ സഞ്ചാരപദ്ധതിഃ ഏകാദശീ ||  
കവിതാർക്കികസിംഹായ കല്യാണഗുണശാലിനേ |  
ശ്രീമതേ വേംകടേശായ വേദാന്തഗുരവേ നമഃ ||